

Barcelona

Anna Pazos

Col·lecció BON VIATGE!, 5

© L'arbre qui marche, 2025

Publicat originalment a França per L'arbre qui marche
sota el títol de *Barcelone*

© del text, Anna Pazos, 2025

© d'aquesta edició, Festina Lente Ediciones, SLU, 2026

Tots els drets reservats

Primera edició: maig, 2026

Publicat per LÍNEA DEL HORIZONTE

C/ Mesón de Paredes, 73, 28012 (Madrid, Espanya)

www.lineadelhorizonte.com

Coordinació editorial: Miguel S. Salas

Disseny gràfic i de coberta: Sébastien Jenger – Primo&Primo

Disseny d'interiors: Nord Compo

Il·lustració de coberta: *Fachada de la Casa Batlló*

Infografia: Lætitia Perotin – Primo&Primo

Disseny de mapes: Nicolas Jan

Retrat de l'autora: Iris Hatzfeld

ISBN: 978-84-129013-9-9 | Thema: WTL, 1DSE-ES-JAA

Dipòsit legal: M-3436-2026

Imprimeix: Estugraf | Imprès a Espanya

Aquest llibre ha estat imprès en paper ecològic, la primera
matèria del qual prové d'una gestió forestal sostenible.

Tots els drets reservats. Qualsevol forma de reproducció, distribució,
comunicació pública o transformació d'aquesta obra només es pot fer amb
l'autorització dels seus titulars, llevat d'excepció prevista per la llei. Adreceu-
vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos) si necessiteu
fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra. www.conlicencia.com

Barcelona

Anna Pazos

Introducció

Fins que vaig començar a preparar aquest llibre mai no m'havia plantejat seriosament visitar la Sagrada Família. Com tants barcelonins, sentia una reticència extrema respecte el monument més visitat de la ciutat. En el meu cas, però, la falta era especialment flagrant. Feia més d'un any que vivia a només un carrer de la basílica. Des de la galeria del meu pis de lloguer veia en primeríssim pla les seves torres en construcció, embolcallades de bastides i intricades xarxes de protecció. Mentre al carrer milers de persones es feien selfies amb la façana del Naixement, culminant un llarg peregrinatge en creuer o avió, jo observava els progressos de les obres mentre estenia la roba o regava les plantes. La veia des del sofà, des del menjador, des del llit; era una mole ineludible que envaïa els sentits. Les melodies del carrilló ressonaven per casa cada hora en punt, de nou a nou, i marcaven la meva rutina. Em despertava cada matí amb l'himne d'infantesa *Sol, solet, vine'm a veure que tinc fred*, i em feia saltar cada migdia el qüestionable *El senyor Ramon empaita les criades*.

La millor època era el desembre: aleshores s'instaurava el monopoli de les nadales, que sempre remetien a la meravella infantil d'un món per descobrir.

En un altre moment ja havia establert un contacte diari amb una obra insigne de Gaudí. El primer any d'universitat vaig fer d'hostessa a la Casa Milà, àlies La Pedrera, l'edifici de façana onejant que corona el Passeig de Gràcia. Allà donava la bevinguda als visitants amb una fórmula robòtica, en català, castellà i anglès, i picava el botó de l'ascensor perquè poguessin a veure el terrat i l'apartament-exposició. Les hores es feien interminables, l'avorriment escruixidor; repas-sava al meu cap amors, ambicions i fal·leres diverses fins que els pensaments es tornaven psicodèlics. Si tenia sort em deixaven pujar una estona al terrat, la posició més preuada i generalment reservada a les hostesses veteranes. Allà trencava la monotonia passejant entre xemeneies retorçades, els guardians de pedra en què es va basar George Lucas per la figura de Darth Vader. De tant en tant em preguntaven el nom d'alguna església que treia l'absis a l'horitzó, i jo improvisava algun nom convincent: «és l'església de la Verge del Remei». En general no coneixia massa Barcelona. Fins l'adolescència havia viscut en un suburbi proper, i a la ciutat podia ubicar sobretot places on beure a la fresca, cases okupes i antres inmunds on encara es fumava fins la matinalada. Però les meves invencions solien satisfer els visitants, encaterinats amb les vistes, que semblaven apreciar l'excel·lència singular que ens rodejava molt més que no pas jo.

Qualsevol barceloní t'explicarà alguna experiència laboral similar. Rememorarà un estiu d'adolescència recaptant clients per un tour en catamarà al Port Vell, o passejant famílies en tuk tuk pel barri Gòtic, o servint gelats davant l'església de Santa Maria del Mar. És inevitable en una ciutat petita —1,6 milions d'habitants el 2023— que ha arribat a rebre 28 milions de turistes en un sol any (xifra rècord obtinguda el pre-pandèmic 2019). La disjuntiva és inescapable: com més conegudes son la idoneïtat del clima, la gràcia de l'arquitectura, l'interès de la història, l'excel·lència dels restaurants, més difícil és viure-hi amb una certa serenitat. I Barcelona, encaixonada entre dos rius, una muntanya i el mar, és petita també pel que fa el tamany: això dona peu a una saturació i una disputa per l'espai que és la mateixa a totes les ciutats afectades pel sobre-turisme. «Mai no viuria en un lloc així», titolava un reportatge al diari *El País* que sondejava impressions de visitants al peu de la Sagrada Família. Força barcelonins sembla que subscriuen aquesta opinió i emigren al camp o a ciutats properes.

No obstant això, una mena d'encant fugisser es manté. És una sensualitat amarada de conflicte que fa de Barcelona una paradoxa irresistible i un objecte d'estudi infinitament interessant. Entra a qualsevol llibreria local i busca la secció sobre Barcelona: en trobaràs piles d'assajos polítics, històrics i sociològics, guies ocultes i biografies alternatives, rèquiem per una Barcelona genuïna sempre al llindar de la desaparició. Els títols denoten la por d'una dissolució

definitiva, una estira-i-arrossa d'amor i odi cap a la ciutat. La titllen de princesa, encantadora, prodigiosa, però també d'interrompuda, malaguanyada, perduda.

Va ser precisament en una d'aquestes seccions, mentre tafanejava a la cerca d'inspiració per a aquest llibre, on vaig trobar l'assaig que em va incitar visitar per primera vegada el temple expiatori de Gaudí. El responsable va ser una biografia fragmentària de l'arquitecte que reproduïa al detall l'instant de la seva mort. No és que em vingués de nou. A tots ens expliquen a l'escola que un tramvia va embestir aquell home capficat mentre creuava la Gran Via, a tocar de Tetuan, i que el van dur a un hospici de pobres perquè anava vestit com un rodamón. Gaudí venia de les obres de la Sagrada Família i es dirigia a una missa al cor de la Ciutat Vella. El llibre descatalogat em va explicar que, de jove, l'arquitecte havia estat anticatòlic fins al punt d'esbrincar els fidels que sortien de l'església; però que de vell no només assistia cada dia a missa, sino que va voler alçar un temple amb l'objectiu d'expiar els pecats de la Barcelona anàrquica i modernista. Aquesta lectura de la visió gaudiniana, exaltada i arrelada, integrista i ultramoderna, em va fer pensar en l'ambivalència que li augurava al meu llibre, i em va convèncer que a dins del seu temple expiatori —el mateix que ara veia matí, tarda i nit— m'hi esperaria algun tipus de revelació.

Gaudí no va preveure que la rogalia del seu temple esdevindria un mercat a l'aire lliure de pals de *selfie* i Bob Esponges dançaires. Tampoc no va poder

imaginar que viure-hi a la vora seria una experiència tan pedestre i radicalment anti-espiritual. M'hi vaig mudar cap al final de la pandèmia, quan estava embarassada de la meva filla. L'aturament dels vols internacionals havia donat al barri un any de treva, i una ganga immobiliària em va fer llençar-m'hi de cap. La meva família, doncs, creixeria a l'ombra de la família més coneguda de la ciutat. No vaig comptar amb què el turisme global trigaria poc en reactivar-se, i amb ell, l'emergència d'una dissociació íntima en la meva rutina al barri. D'una banda em vaig començar a interessar en el temple, que m'acompanyava en el meu dia a dia com un majordom una mica excèntric. Em vaig emocionar subratllant *La visió artística i religiosa d'En Gaudí*, on el filòsof Francesc Pujols assegura que la basílica és un temple hel·lènic i la compara l'audàcia de les seves formes amb les onades de les obres de Wagner. Mentre em delectava amb aquestes abstraccions, evitava passar per la vora de la basílica, arribant a fer voltes llargues i injustificables per tal de no haver de bregar amb la gentada. Els grups organitzats saturaven les voreres i les botigues de souvenirs farcides de sevillanes i toreros tenien alguna cosa ontològicament depriment.

La Sagrada Família no es pot visitar així com així. Cal reservar entrada —38 euros per adults, amb audioguia inclosa— mitjançant una aplicació específica i amb una certa antelació. Fins on vaig poder averiguar, no hi ha descompte per a veïns. Els vaig pagar amb una certa resignació, conscient que els diners s'invertirien

en la construcció del temple per indicació de Gaudí almenys podria fer turisme recreatiu sense del barri. No em vaig adonar que la data de la visita coincidiria amb unes eleccions municipals. Abans d'endinsar-me en el temple, doncs, vaig atansar-me al meu col·legi electoral, que constava de quatre taules als baixos d'una biblioteca municipal.

Primer obstacle del dia: no tenia clar a qui donar el meu vot. Havien passat els anys des de que el govern català va provar d'independitzar-se unilateralment d'Espanya, des del referèndum per la independència de l'1 d'Octubre de 2017, que va acabar amb càrregues policials i la pitjor crisi territorial des de la guerra civil. Durant aquells dies, Barcelona —conspícuaement dividida en aquesta qüestió— es va convertir en un camp de batalla. La ciutat va haver de mirar-se al mirall i plantar cara a la seva escissió fonamental, a la doble condició de capital catalana i ciutat regional espanyola. Però ara tot plegat semblava llunyà. L'intent d'escissió havia fracassat i tot semblava enfocar-se de nou en els temes ordinaris que ocupen el dia a dia de qualsevol ciutat globalitzada. Regulació del turisme, preu del lloguer, delinqüència. Hi havia algunes particularitats: els partits independentistes intentaven mantenir la credibilitat repetint llargues tirallongues d'eufemismes. Els partidaris de romandre a Espanya, d'altra banda, confiaven en guanyar terreny en el desert polític del «procés» —el terme kafkià que s'emprava per referir-se al procés cap a la independència. Uns i altres buscaven rascar vots a l'alcaldeessa Ada Colau,

una exactivista anti-desnonaments que duia des del 2015 governant la ciutat.

A Barcelona, als col·legis electorals, les paperines amb els noms dels partits s'agafen a una taula a la vista de tothom. Això et permet espiar discretament les tries polítiques dels veïns. La meua filla de set mesos les jutjava des del seu cotxet i jo l'observava a ella, atenta i severa als peus de la taula, preguntant-me en quin tipus de ciutat creixeria. En aquell matí tòrrid de maig les parts negatives saltaven com sirenes d'ambulància: la massificació turística, el preu cada cop més inassolible del lloguer, l'absència de parcs frondosos, la sequera incipient que aviat esdevindria emergència climàtica. Amb prou feines feia tres anys que havia tornat a la ciutat després d'una dècada a l'estranger i ja n'havia assimilat el vici intrínsec, que consisteix en veure-li a Barcelona només defectes i mancances. Tot barceloní porta a dins seu un crític inflexible, una mena de vell amb boina que remuga tothora sobre la inacceptable deriva de la seva ciutat; la crítica anirà en una direcció o una altra depèn de la seva sensibilitat política. Quan passeja per l'Eixample només veu trànsit pudent i obres eternes que dificulten la circulació (els portals modernistes ni els registra); a la Ciutat Vella s'indigna amb la proliferació de locals de souvenirs i pubs irlandesos amb tuf de vòmit (els edificis medievals fa temps que han esdevingut invisibles). «Quin fàstic que fa Barcelona», exclama dos o tres vegades al dia, mentre evoca amb nostàlgia una vida més enllà de Collserola.

I perquè no marxen?, es pot preguntar el lector. És una pregunta que els barcelonins es fan sovint a si mateixos. La primera resposta és gairebé defensiva: és la nostra ciutat i l'únic lloc del món que és casa. Marxar-ne seria rendir-se, buidar-la de ciutadans i completar la seva conversió en un parc temàtic. Afegirà, en un bon dia, que els avantatges de viure-hi són evidents. Barcelona té la mesura perfecta per no ser ni asfixiant ni inabastable; és fàcil desplaçar-s'hi a peu, amb bici o amb diferents modalitats d'un transport públic net i eficient. En un extrem té el mar, amb unes platges adaptades a l'ús recreatiu, i a l'altre una serralada on s'hi pot passejar o sortir a córrer per camins amb vistes al mar. Té desenes (centenars?) de restaurants excelsos, alguns d'estrella Michelin i renom mundial, d'altres coneguts només als seus barris, on la cambrera et diu *carinyo* i no triga ni tres minuts en servir-te un plat generós d'escudella. Només cal deixar-lo parlar una estona per veure com es desfà en elogis hiperbòlics. L'actitud crítica del barceloní és un mecanisme de defensa, una armadura que es posa per protegir un amor que el torna vul-

☞☞ **L'actitud crítica
del barceloní és
només un mecanisme
de defensa, una
armadura que es
posa per protegir un
amor que el fa sentir
vulnerable i fràgil** ☞☞

nerable. Estima la ciutat amb un zel proper a la desesperació; i sent una angoixa opressiva davant la possibilitat que la seva popularitat la converteixi en un mer miratge, un aparador atractiu però corc per dins.

Aquest esperit hipercrític m'ha penetrat fins al punt que quan de tant en tant em relaxo i es desactiva, és com si veiés la ciutat per primera vegada. Surto a passejar un diumenge qualsevol, i em sorprenç meravellada per la qualitat de la llum d'hivern entre els arbres del passeig de Sant Joan, el primer peatonalitzat de l'Eixample, que durant el confinament es va omplir de corredors amateur i manades d'adolescents àvids de socialitzar. De sobte la bellesa ambiental de la ciutat emana de cada façana, de cada panot decorat i de cada fanal de ferro forjat. Ara cada detall em xiuxiueja que no existeix un millor lloc on viure. Les criatures que juguen als parcs em fan evocar amb agraïment la xarxa municipal d'escoles bressol públiques i, de retruc, la sanitat universal que ens garantitza un pediatra gratuït a deu minuts de casa. Avançant en ziga-zaga per un Born endormiscat em commou la manera com penja la roba neta dels balcons, els acords improvisats de guitarra que reverberen en alguna placeta i la familiaritat dels veïns que es saluden al forn de pa. El fet que sigui possible seure vora el mercat de la Barceloneta a prendre un vermut amb braves i olives abans d'atansar-me a la platja se'm fa majestuós, surreal. Sento que viure aquí és un privilegi immens. Per uns moments oblidat per què no baixo més sovint a veure el mar.

Quina ciutat suma tots aquests luxes sensorials amb un esperit combatiu, una història mil·lenària plena d'episodis lluminosos, una tradició literària, intel·lectual i artística de primer ordre, un nervi que no s'acaba de domesticar mai? Cap ni una, m'animo

al col·legi electoral mentre projecto el futur de la meua filla. Viurà a la millor ciutat del món, em dic amb delit, la que millor sap combinar el caliu d'una ciutat petita i la expansivitat i sensació de possibilitat d'una de gran. Amb una mica de sort, podré ensenyar-li els bars, places, sales de concerts, llibreries i cocteleries on s'ha forjat la meua joventut, els portals modernistes on he fet petons a nòvios d'adolescència i les piscines amb trampolins olímpics on ens colàvem per banyar-nos de matinada. En aquest moments, l'amor per Barcelona m'inunda, i tots els peròs quotidians semblen petits i insignificants.

L'eufòria barcelonina no triga en veure's recoberta per un tel de patiment. El vell amb boina reapareix amb la seva llista de greuges: *d'acord, les escoles bressol públiques estan bé, però amb prou feines cobreixen el 30% de la demanda! El Born és bonic però ja no s'hi pot viure, tot son apartaments turístics! No vas més sovint a la platja perquè tems ser abatida per una pilota perduda d'una de les tres-centes pistes de voleibol que envaïxen la sorra!* Ara ja ens comencem a conèixer una mica, el meu vell i jo.

Aquest matí al col·legi electoral decideixo que no marxaré de Barcelona. Els somnis de vida rural i suburbana s'esvaeixen. La meua filla creixerà en un lloc concret, el resultat perfecte d'una història que s'allarga fins on arriba la memòria escrita. No li fa res que sigui més fàcil trobar aquesta història als llibres que a les vides concretes dels barcelonins, que com a totes les ciutats son cada vegada més globals i desarrelats. La història de Barcelona ha estat marcada